

Pinkelhoutje

Woorden en vlinders hebben sommige karakteristieke gemeenschappelijk. Bijvoorbeeld dat ze opeens voorbij kunnen komen fladderen zonder dat je er op had gerekend. Vaak staat dat voor een prettige gebeurtenis, als tenminste het woord geen scheldwoord is en de vlinder niet een kleermot. Een minder vrolijk trekje dat ze gemeen hebben is dat ze kunnen uitsterven, een diep treurig gegeven als helemaal niemand de verdwijning opmerkt.

Belangrijke maar ook minder belangrijke verschillen zijn er natuurlijk ook. Het meest in het oog springende en ter zake doende onderscheid is dat woorden spontaan kunnen ontstaan en dat in tegenstelling tot vlinders ook behoorlijk massaal doen. Met wat geluk belandt een nieuw woord in de ultieme vlinderkist van de taal: de dikke Van Dale. En vaak gaat dat goed. Zo had ik laatst beslist een wowmoment toen ik las dat de nieuwste editie van de 'Van Dale online' weer nokkievol staat met nieuwe taal, wel zo'n duizend nieuwe woorden. Dagelijks komt er wel een nieuw woord bij in ons taalgebied en het is maar goed dat er speciale verzamelaars zijn die voortdurend het taaluniversum scrapen naar nieuwe woorden. Nieuwe vlindersoorten daarentegen ontstaan vandaag de dag niet of nauwelijks. Met een beetje geluk kan je als amateur of professional een soort ontdekken in een gebied waar die nog niet eerder voorkwam en op zijn best kan je een soort ontdekken die nog nooit eerder door iemand werd opgemerkt, maar hoogst waarschijnlijk al duizenden jaren of langer moet hebben bestaan. Wie op zoek is naar echt iets nieuws kan dus maar beter onze of een andere taal als hobby hebben dan de vlinderliefhebberij. Ook woorden hebben niet per

se het eeuwige leven, zoals het Verdwinwoordenboek van dezelfde Van Dale duidelijk maakt. Maar een bedreigd woord hoeft nog niet reddeloos verloren te zijn. Zoals De Vlinderstichting probeert vlindersoorten te behoeden voor verdwijning uit onze landschappen, is er het Nederlandsch Genootschap ter Bevordering van het Belegen Woord dat het dapper opneemt voor woorden die te weinig worden geschreven of uitgesproken en die uit ons taallandschap dreigen te verdwijnen.

Persoonlijk maak ik mij lichtelijk zorgen over het heerlijke woord pinkelhoutje. Van origine verwijst dit woord naar een aangepunt houtje dat bij het (verdwenen) spel pinkelen met een stok of bezemsteel wordt weggeslagen. Af en toe duikt het begrip pinkelhoutje nog op in zijn tweede betekenis: die van vlinderdas of vlinderstrikje. Ik heb het woord pinkelhoutje nu al vier keer gebruikt, misschien draagt dat enigszins bij tot het behoud van dit woord.

Waarom worden vlinderstrikken en vlinderdassen eigenlijk nooit in vlinderdessin uitgevoerd? Hier ligt toch een modieuze kans voor ontwerpers. Ik doe een voorzet. Materiaal: hoogwaardige kwaliteit zijde. Kleur: vandaag een mooie tint blauw. Voor het dessin laten we ons inspireren door een mooie *Morpho*, op ware grootte en nauwelijks van echt te onderscheiden. Niet te groot en pompeus, dat geeft maar een opgeprikt gevoel, dus geen *Morpho rhetenor*. Gewoon te ordi uitstraling. Liever iets meer ingetogen en toch opvallend: we kiezen een vlinder uit de soortengroep *Morpho adonis*, een mannetje. En om er bij een formele outfit een elegante finishing touch aan te geven: pochet en cummerband van dezelfde stof en met hetzelfde motief. Mart Visser of Viktor & Rolf: inkoppen graag, er is materiaal genoeg voor een eindeloze serie succesvolle pinkelhoutjes! ●

Tekst: René Marcellis

Tekening:

Peter Wetzels